

духовної музики (М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць, Я. Ядиневич, П. Демуцький, П. Козицький, М. Вериківський та ін.). В кінці ХХ ст. духовна музика представлена творами В.Сильвестрова, М.Скорика, Л.Дичко та ін. Звернення сучасних композиторів до жанрів сакральної музики обумовлено пошуком втрачених цінностей, відновлення національних мистецьких пріоритетів, одним з яких була українська церковна музика [2].

Отже, вивчення української церковно-музичної спадщини повинно стати невід'ємною частиною курсу української музичної літератури та сприятиме розширенню музично-історичної свідомості студента; вихованню виконавців високого професійного рівня.

Література

1. Кияновська Л. Українська музична культура: навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. / Л. Кияновська. – Тернопіль: Астон, 2000. – 184 с.
2. Козаренко О. Сакральна творчість українських композиторів ХХ століття в контексті національних музично-семіотичних процесів / О. Козаренко // Українське музикознавство: науково-методичний збірник [Упорядкування І.А. Котляревського]. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2001. – с. 138–150.
3. Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття / Олександра Цалай-Якименко // [Українознавча бібліотека Наукового товариства ім. Т. Шевченка]. – Київ, Львів, Полтава, 2002. – Число 16. – 490 с.
4. Шевчук О. Ю. Київська нотація / Олена Юрїївна Шевчук // Українська музична енциклопедія. – К., 2008 – Т. 2 – С. 377–382.

КОМЕНДА О.І., канд. мистецтвознавства,
доцент кафедри історії, теорії мистецтва та виконавства,
Східноєвропейський університет імені Лесі Українки (Луцьк)

ЖАНРОВО-ІНТОНАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА КОЗАРЕНКА

Творча індивідуальність того чи іншого композитора великою мірою визначається індивідуальністю системи жанрово-інтонаційних джерел тематизму його творів. Проведений нами аналіз низки камерно-інструментальних та вокально-симфонічних творів Олександра Козаренка з точки зору пріоритетності тих чи інших жанрово-інтонаційних джерел [1] дозволив висунути припущення про те, що творча індивідуальність Козаренка визначається індивідуальним синтезом таких основних жанрово-інтонаційних джерел:

- 1) широка мовно-знакова інтерпретація «чужого слова»;
- 2) національна характерність жанрово-інтонаційних джерел;
- 3) пріоритет мелодичного початку, що реалізується на структурному і формотворчому рівнях;
- 4) перевага жанрово-інтонаційних джерел академічних епох: середньовіччя / бароко / романтизм / необароко;
- 5) театралізація усіх жанрів.

Згідно концепції інтонаційної бази творчості Юрія Чекана [3–4], усі використовувані композитором жанрово-інтонаційні джерела поділяються на ті, які спільні для композитора і його референтної групи, і ті, які привнесені композитором; національні та позанаціональні; музичні та позамузичні.

У Олександра Козаренка спільним для його референтної групи є оперування усією жанрово-інтонаційною базою світової музики в якості матеріалу творчості і трактування цього матеріалу як знаків і символів, що виконують роль породження нових сенсів. Привнесені композитором – знаки творчості українських композиторів, острозькі наспіви тощо.

А тепер сконцентруємо увагу на головних інтонаційних відкриттях Олександра Козаренка. За словами Юрія Чекана, інтонаційні відкриття у сфері жанрово-інтонаційних джерел творчості поділяються на дві групи. *Перша* – уведення нових для

національної культури (жанру) жанрово-інтонаційних джерел. Друга – нові синтети жанрово-інтонаційних джерел³.

У Олександра Козаренка до *першої* групи належать:

1) уведення острозьких наспівів як оригінального жанрово-інтонаційного джерела творчості;

2) об'єднання жанрово-інтонаційних джерел саме акасицистичних епох – в єдину жанрово-інтонаційну базу творчості;

3) започаткування явища театралізації постфактум як творчого методу («Дон Жуан з Коломиї»), що став своєрідним «брендом» митця.

До *другої*:

1) широке використання знаків Людкевича і Лятошинського як репрезентантів австро-німецького експресіонізму в українській музиці;

2) глибинний синтез світських і культових, високих і низьких, католицьких і православних, старовинних і сучасних жанрово-інтонаційних джерел у жанрі літургії;

3) багате й послідовне уведення народного інструментарію у симфонічний оркестр;

4) послідовне застосування принципу повсюдної і всезагальної мелодизації музичної тканини як чинника простору і часу музичного твору.

Саме ці інтонаційні відкриття формують у творчості Олександра Козаренка те, що Євгеній Назайкінський називав модальністю інтонації або «образною тональністю музичного висловлювання» [2, с. 173]. Породжені особливо уважним ставленням композитора до жанрово-інтонаційних джерел, і будучи результатом його старанної роботи над їх відбором та пересмисленням в умовах авторського мовлення, ці інтонаційні відкриття склали основу «авторської інтонації» Олександра Козаренка.

³ Жанрово-інтонаційні витoki творчості, згідно підходу, який застосовується Юрієм Чеканом у його читанні курсу «Історія російської музики» у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського, систематизовані за таким принципом: 1) а) спільні для референтної групи (соціальна спільність, на норми і цінності якої композитор орієнтується в своїй поведінці); б) привнесені композитором; 2) а) національні; б) позанаціональні; 3) а) музичні; б) позамузичні [з плану вивчення творчої постаті композитора/неопубліковане].

Література

1. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела тематизму Олександра Козаренка: процес формування творчої індивідуальності / Ольга Коменда // Музикознавчі студії інституту мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : зб. наук. пр. / [ред. кол. : В. І. Рожок, В. Т. Посвалюк та ін. ; упоряд. О. І. Коменда]. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – Вип. 9. – С. 201–231. 2. Назайкинский Е. В. Логика музыкальной композиции / Е. В. Назайкинский. – М.: Музыка, 1982. – 319 с. 3. Чекан Ю. І. Інтонаційний образ світу: монографія / Юрій Чекан. – К.: Логос, 2009. – 227 с. 4. Чекан Ю. І. Інтонаційний образ світу як категорія історичного музикознавства: дис... д-ра мистецтвознав. – 17.00.03 – Музичне мистецтво; НМАУ імені П. І. Чайковського / Чекан Юрій Іванович. – К., 2010. – 408 с.

КОСТЮКОВА А.Г., студентка II курсу, спеціалізація «Музикознавство»,
Харківський національний університет мистецтв ім.
І.П.Котляревського

НАРОДНА ПСАЛЬМА ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ

Народна псалма – давні українські духовні пісні, що є надбанням релігійної пісенності. Цей глибинний пласт духовної спадщини був майже повністю відкинений із української етномузикології більш як на півстоліття. І кожен зразок цього жанру є коштовною перлиною у скарбниці традиційної музичної культури.

Мета дослідження – розкрити та надати поштовх до поступового відновлення цього пласту традиційної культури в різноманітних мистецьких проявах сьогодення.

Народна псалма, яку ще іменують «духовний вірш із музикою», з XVII ст. (за сучасними відомостями) поширюється в Україні, Білорусі та Росії. Генетичні джерела жанру народної псалми – «духовний стих», знаменний розспів і народнопісенна творчість. Сформувавшись на ґрунті християнської церковної лірики, псалма є жанром позацерковної духовної пісні – паралелігійний жанр (за К. Черемським). Визначається як триголосна пісня